

วัดพระธาตุจอมมอญ

วัดพระธาตุจอมมอญ ตั้งอยู่ในเขตบริเวณ หมู่บ้านพะมอลอ หมู่ที่ ๙ ตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่ทั้งหมด ๑๖ ไร่ ไม่ปรากฏสร้างขึ้นเมื่อใด เป็นที่ประดิษฐานเจดีย์สำคัญหนึ่งในสี่เจดีย์ประจำมืองเมือง เป็นพระเจดีย์เก่าแก่ ตั้งอยู่บนยอดเขาทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมือง ซึ่งมีความสวยงามไม่แพ้เจดีย์องค์อื่น ๆ จากหลักฐานค้นพบที่กุ้คำ สันนิษฐานว่าสร้างในสมัย พระเจ้าแสนเมืองมา กษัตริย์แห่งนครเชียงใหม่ องค์ที่ ๗ราชวงศ์มังราย โดยให้อุปราศ เจ้าแสนคำ เป็นผู้สร้าง ประมาณ พ.ศ. ๑๙๓๕ อัฐิเจ้าแสนคำ ได้บรรจุไว้ที่กุ้คำหรือกุ้แสนคำ ตั้งอยู่บริเวณ อุโบสถในปัจจุบันนี้ พ.ศ. ๒๑๔๓ ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้กอบกู้บ้านเมืองได้เกลี้ยกล่อมชาวไทย ไทใหญ่ มอญ กะเหรี่ยง ละว้า จากพม่ามาเป็นสมัครพรรคพวกให้มาขึ้นกับไทย ประกอบกับกษัตริย์มอญได้หนีเข้าศึก ทางพม่ามุ่งห่มขวาลี้ภัยพร้อมด้วยบริวาร มาตั้งรกรากอยู่บริเวณนี้ จึงได้ช่วยกันบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุจอมมอญ กาลเวลาล่วงไปพระเจดีย์ ได้ชำรุดทรุดโทรม เหลือแต่ซากปรักหักพังเป็นหลุม พ.ศ. ๒๔๕๓ โดยการนำของตระกูลกะเหรี่ยง พ่อเผ่าหม่อนจอนุ แม่หม่อนโยแฮ พิกุล สร้างครอบองค์เก่า

ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ทางวัดจึงได้สร้างครอบองค์เดิมให้ใหญ่และสูงขึ้น เดิมบรรจุพระบรมธาตุพระหนู(ส่วนหาง) และพระอรุณธาตุ มีการบรรจุพระธาตุเพิ่ม โดย คุณรัตนากร จงจิตรนันท์ ผู้อัญเชิญพระธาตุแก้วเสด็จมาที่ห้องพระแล้วนำมาถวาย บรรจุในเจดีย์นี้ด้วย ๑๐๐๐ องค์

ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เมื่อชาวบ้านพะมอลอได้อารณาพระภิกษุมารำพรษาจาก วัดพระพุทธรบาทตากผ้า อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นศิษย์ของ พระสุพรหมยานเถร (พรหมมา พรหมจโก) หรือ ครูบาพรหมมา พระภิกษุที่มาจำพรรษาในครั้งนั้น มีด้วยกัน ๒ รูป คือ พระอธิการสวัสดิ์ นริสสุโร และ พระอาจารย์พิมล ชาตวีโร จากนั้นก็มีหลวงพ่อดาค่า ส่วโร จากวัดน้ำจำ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มาสมทบ พระภิกษุทั้ง ๓ รูปนี้ ถือเป็นกำลังสำคัญในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระธาตุจอมมอญ การร่วมแรงร่วมใจกันทั้งทางฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์ในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระธาตุจอมมอญ ทำให้เสนาสนะ ถาวรวัตถุ มีอยู่อย่างสัปปายะ พระอาจารย์สวัสดิ์ นริสสุโร ได้ทำเรื่องไปยังกรมการศาสนา เพื่อยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระสงฆ์อยู่ตามถูกต้องตามกฎหมาย และกรมการศาสนาเห็นชอบได้ประกาศให้วัดพระธาตุจอมมอญ ขึ้นทะเบียนเป็นวัด เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่งตั้งให้พระอธิการสวัสดิ์ นริสสุโร เป็นเจ้าอาวาส รูปที่ ๑ ณ วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓

พร้อมกันนั้นทางวัดพระธาตุจอมมอญ ยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นอุทยานการศึกษาในปีเดียวกัน คือ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ชาวอำเภอแม่สะเรียง เรียกขานชื่อ วัดพระธาตุจอมมอญ ว่าวัดจอมมอญ และเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วัดพะมอลอ ตามชื่อหมู่บ้าน หลักฐานอะไรที่ทำให้เรียกชื่อวัดว่า วัดจอมมอญ เหตุเพราะศิลปะภายในวัดแทบจะไม่มีร่องรอยของศิลปะมอญอยู่เลย และบริเวณวัดก็เป็นชุมชนของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จึงอนุมานว่า สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้กอบกู้บ้านเมืองได้เกลี้ยกล่อมชาวไทย ไทใหญ่ มอญ กะเหรี่ยง ละว้า จากพม่าเป็นสมัครพรรคพวก ให้มาขึ้นกับไทย ประกอบกับกษัตริย์มอญได้หนีเข้าศึกทางพม่ามุ่งห่มขวาลี้ภัย พร้อมด้วยบริวาร มาตั้งรกรากอยู่บริเวณนี้ ได้ช่วยกันบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุจอมมอญ เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานระลึกถึง กาลต่อมาวัดจอมมอญถูกทิ้งให้ร้างเป็นป่ารกชัฏเป็นเวลายาวนาน จนมาถึงการบูรณปฏิสังขรณ์

ใหม่อีกครั้ง ทางวัดจึงมีการทำเรื่องถึงกรมการศาสนา ยกวัดร้างขึ้นทะเบียนเป็นวัดถูกต้องตามกฎหมาย แล้วมีการเปลี่ยนชื่อวัด โดยการเพิ่มคำว่า “พระธาตุ” จาก วัดจอมมอญ เป็น วัดพระธาตุจอมมอญ เหตุที่เพิ่มคำว่า พระธาตุขึ้นมา ด้วยเชื่อว่าองค์เจดีย์มีการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุชาวบ้านถือว่าเป็นพระธาตุที่มีความศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่ง มีงานฉลองในเดือนกรกฎาคมของทุกปี ตามคติของผู้คนท้องถิ่นเหนือ ที่นิยมสร้างเจดีย์ไว้ตามยอดดอยรอบๆ เมือง และจุดชมวิวทัศนเมืองแม่สะเรียง เป็นภาพมุมกว้างที่เห็นบ้านเรือนกระจุกตัวอยู่ในหุบเขา ล้อมรอบด้วยทุ่งนาและสายน้ำยม ที่ไหลคดเคี้ยวผ่านที่ราบชอกซอนลับสายตา

ไปตรงช่องเขาด้านใต้

การเดินทาง / จากตัวอำเภอแม่สะเรียง ข้ามสะพานข้ามแม่น้ำยมไปตามทางหลวงหมายเลข ๑๑๙๔ (แม่สามแลบ) ประมาณ ๑ กม. จะพบทางแยกให้เลี้ยวขวาไปราว ๔ กม. ก็จะถึงที่ตั้งวัดทางขวามือ